

Sygn. akt VI U 685/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	stażysta Michał Maśnik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. w S.

sprawy D. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

o ustalenie odpowiedzialności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne

na skutek odwołania D. K. (1)

od decyzji (...) Oddziału w K.

z dnia 21 marca 2016 roku znak: (...) - (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż D. K. (1) nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania M. K. (1) z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne za okres od czerwca 2010 roku do sierpnia 2010 roku, ani z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od lipca 2010 roku do sierpnia 2010 roku.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 marca 2016 roku (sprostowaną następnie postanowieniem z dnia 16 maja 2016 roku) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. orzekł, że D. K. (1) jako spadkobierczyni ponosi odpowiedzialność za zobowiązania spadkodawcy – zmarłego w dniu 27 maja 2011 roku M. K. (1) - z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne za okres od czerwca do sierpnia 2010 roku w kwocie (...),66 z (w tym z tytułu składek w kwocie 992,66 zł, a z tytułu odsetek w kwocie 86 zł) oraz z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od lipca do sierpnia 2010 roku w kwocie 550,64 zł (w tym z tytułu składek w kwocie 508,64 zł, a z tytułu odsetek w kwocie 42 zł). W uzasadnieniu tej decyzji organ wskazał, że ustalił, iż D. K. na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Kołobrzegu nabyła spadek po M. K. (1) w 1/2 części, z dobrodziejstwem inwentarza, przy czym nie doszło dotychczas do działu spadku. W związku z tym uznał, że jest ona zobowiązana do zapłacenia należności wskazanych w decyzji w terminie 14 dni od daty jej doręczenia, podkreślając że w przypadku ich niezapłacenia w tym terminie, naliczy odsetki zgodnie z przepisem art. 101 § 2 ustawy – Ordynacja podatkowa.

D. K. (1) odwołała się od powyższej decyzji, zaskarżając ją w całości i wnosząc o jej zmianę poprzez określenie, że jako spadkobierca z dobrodziejstwem inwentarza, gdzie sporządzony inwentarz określa wartość spadku na zero złotych, nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania wskazane w decyzji.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania w całości, wskazując że D. K. nie kwestionuje zadłużenia. Pełnomocnik organu zaznaczył, że w sprawie o ustalenie odpowiedzialności za długi spadkowe nie ma znaczenia to, że stan czynny spadku wynosi „0”; uznał, że może to mieć znaczenie jedynie w przypadku egzekwowania zaległości.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. K. (1) był synem D. i J. K..

Niesporne.

W okresie od 1 kwietnia 2007 roku do 1 sierpnia 2010 roku prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, będąc w związku z tym zobowiązany do opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy. Nie opłacił jednak składek za okres od czerwca do sierpnia 2010 roku: na ubezpieczenia społeczne w łącznej kwocie 906,66 złotych, na ubezpieczenie zdrowotne w łącznej kwocie 466.64 zł oraz na Fundusz Pracy w łącznej kwocie 93,99 zł.

Dowód: dokumentacja w pliku akt ZUS O/K. dot. M. K..

M. K. (1) zmarł w dniu 27 maja 2011 roku.

Przed Sądem Rejonowym w Kołobrzegu pod sygnaturą akt I Ns 471/11 toczyło się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po M. K. (1). Zostało ono zakończone poprzez wydanie prawomocnego postanowienia z dnia 29 grudnia 2011 roku, którym stwierdzono, że spadek po M. K. na podstawie ustawy nabyli rodzice: J. K. i D. K. (1), po 1/2 części, z dobrodziejstwem inwentarza.

Niesporne, a nadto dowód: odpis postanowienia SR w Kołobrzegu z 29.12.2011r. – w aktach ZUS O/K..

Przed Sądem Rejonowym w Kołobrzegu, pod sygnaturą akt I Ns 571/11, toczyło się także inne postępowanie związane ze spadkiem po M. K. (1). W jego toku sąd zlecił komornikowi sądowemu przy Sądzie Rejonowym w Kołobrzegu dokonanie spisu inwentarza po zmarłym. W dniu 22 października 2012 roku został sporządzony taki spis, w którym stwierdzono, że czysta masa spadkowa wynosi 0 (zero) złotych. Spis ten nie został zaskarżony.

Niesporne, a nadto dowód: protokół spisu inwentarza z 22.10.2012 roku – w aktach ZUS O/K..

Pismem z dnia 5 września 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. zawiadomił D. K. (1) o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie przeniesienia na nią jako spadkobierczynię W. K. odpowiedzialności za nieopłacone należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Dowód: pismo z 5.09.2014r. – w aktach ZUS O/K..

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się w całości uzasadnione.

Stan faktyczny niniejszej sprawy był w całości niesporny i został ustalony w oparciu o dowody z dokumentów. Niczyjej wątpliwości nie budziło przy tym to, że D. K. (1) jest jednym z dwóch spadkobierców zmarłego M. K. (1), w tym to, że spadek po nim nabyła z dobrodziejstwem inwentarza, przy ustaleniu, że stan czynny spadku wynosi zero złotych. Odwołująca nie kwestionowała zarazem tego, że jej syn w dacie swojej śmierci był dłużnikiem ZUS w związku z nieopłaconiem składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Zaisnialy między stronami spór dotyczył

wyłącznie kwestii prawnej, a mianowicie tego, czy w takich okolicznościach możliwe było wydanie przez organ rentowy decyzji o przeniesieniu na D. K. (1) odpowiedzialności za zobowiązania jej zmarłego syna.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie uznał za trafne stanowisko D. K..

Zgodnie z treścią przepisu art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 963 z późn. zm.), do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio przepisy m.in. art. 97 § 1, 98 § 1 i 2 pkt 1, 2, 5 i 7, art. 100, art. 101, art. 105 § 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa. Oznacza to, że do spadkobierców osoby, na której ciążył obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne (oraz ubezpieczenie zdrowotne – w tym zakresie możliwość stosowania przepisów Ordynacji podatkowej przewiduje norma art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) mają zastosowanie m.in. przepisy określające, że:

- spadkobiercy podatnika, z zastrzeżeniem § 2, przejmują przewidziane w przepisach prawa podatkowego majątkowe prawa i obowiązki spadkodawcy (art. 97 § 1 Ordynacji),

- do odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania składkowe spadkodawcy stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o przyjęciu i odrzuceniu spadku oraz o odpowiedzialności za długi spadkowe, przy czym dotyczy to również odpowiedzialności spadkobierców za zaległości składkowe, odsetki za zwłokę od zaległości składkowych spadkodawcy, opłatę prolongacyjną oraz koszty upomnienia i koszty postępowania egzekucyjnego prowadzonego wobec spadkodawcy powstałe do dnia otwarcia spadku (art. 98 § 1 i § 2 pkt 1, 2, 5 i 7 Ordynacji).

W ocenie sądu orzekającego w niniejszej sprawie skoro z mocy wyraźnego i jednoznacznego odesłania do odpowiedzialności spadkobierców za zobowiązania składkowe spadkodawcy stosuje się przepisy k.c. regulujące kwestie spadkobrania, organ rentowy nie mógł wydając zaskarżoną decyzję zignorować faktu, że D. K. (1) nabyła spadek po M. K. (1) nie wprost a z dobrodziejstwem inwentarza. W świetle treści przepisu art. 1031 § 2 zd. 1 Kodeksu cywilnego (w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania przez Sąd Rejonowy w Kołobrzegu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku), w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, spadkobierca ponosi bowiem odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w inwentarzu stanu czynnego spadku. W niniejszej sprawie w praktyce oznaczało to więc tyle, że odpowiedzialność D. K. (1) za długi spadkowe jej syna M. K. (1) była ograniczona do kwoty o (zera) złotych, gdyż tyle – według sporządzonego przez powołany do tego organ spisu inwentarza – wynosił stan czynny spadku. D. K. (1) nie może więc nigdy w takiej sytuacji ponieść odpowiedzialności za żadne długi spadkowe swojego zmarłego syna, w tym także za długi wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż nie odziedziczyła (w sensie prawnospadkowym) żadnego majątku, z którego mogłaby te długi zaspokoić. Gdyby stan czynny spadku wynosił choćby jeden grosz, podobnego rozumowania nie dałoby się przeprowadzić; skoro jednak wynosił zero złotych, oczywistym jest, że nie można sobie wyobrazić żadnych okoliczności, w których D. K. (1) byłaby zobowiązana do zapłaty jakiegokolwiek kwoty na rzecz kogokolwiek w związku z długami jej syna.

W tej więc sytuacji wydanie przez organ rentowy decyzji przenoszącej na D. K. odpowiedzialność za zobowiązania jej zmarłego syna, których wartość wynosiła łącznie ponad tysiąc złotych, było z oczywistych względów błędne i niedopuszczalne. Sąd nie rozumie przy tym stanowiska pełnomocnika organu rentowego wyrażonego w odpowiedzi na odwołanie, jakoby w sprawach tego rodzaju (tj. w sprawach o ustalenie odpowiedzialności za długi spadkowe) stwierdzenie, że stan czynny spadku wynosi zero złotych nie miało znaczenia, a nabierało go dopiero w przypadku egzekwowania zaległości. Jak już bowiem wskazywał Sąd Najwyższy (w postanowieniu z dnia 29 maja 2013 r., sygn. akt II UZ 38/13, które sąd orzekający w niniejszej sprawie uważa w całości za trafne, „postępowanie przed organem rentowym nie może być bezprzedmiotowe. (...) Wszczęcie postępowania ma na celu doprowadzenie do takiego rozstrzygnięcia sprawy decyzją, która skonkretyzuje podmiotowo i przedmiotowo, a więc w odniesieniu do konkretnej osoby, jak też w sprawie konkretnej przedmiotowo, uprawnienia i obowiązki wyprowadzone z przepisów obowiązującego w dacie orzekania (rozstrzygnięcia sprawy) prawa materialnego. W przypadku, gdy zachodzą przeszkody do tego, aby takie prawa i obowiązki określić w odniesieniu do konkretnego podmiotu, należy mówić o bezprzedmiotowości postępowania, a w konsekwencji niemożliwości wydania merytorycznej decyzji orzekającej o tych prawach i obowiązkach”. Mając to na względzie, w stanie faktycznym sprawy, w której zostało wydane

wskazane postanowienie, SN uznał, że „bezpředmiotowe jest wydawanie przez organ rentowy decyzji stwierdzającej podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia po upływie terminu przedawnienia ostatniej składki na to ubezpieczenie, albowiem w takiej sytuacji decyzja w istocie nie służyłaby ani podmiotowej, ani przedmiotowej konkretyzacji żadnych uprawnień, czy też obowiązków, wyprowadzanych z przepisów prawa materialnego”. Sąd Najwyższy zauważył bowiem, że brak podstaw do uznania, że wydanie decyzji stwierdzającej podleganie ubezpieczeniom społecznym w takiej sytuacji miałoby ewentualnie służyć określeniu obowiązków płatnika polegających na opłaceniu składek na ubezpieczenia społeczne.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy trzeba więc jeszcze raz jednoznacznie podkreślić, że nie jest możliwe wydanie przez organ rentowy decyzji konstytutywnej, stwierdzającej istnienie odpowiedzialności spadkobiercy za zobowiązania spadkodawcy w sytuacji, w której z przedłożonego spisu inwentarza, mającego walor dokumentu urzędowego, jasno wynika, że stan czynny spadku wyniósł zero złotych. W decyzji takiej należałoby bowiem zaznaczyć, że odpowiedzialność D. K. jako spadkobierczyni ograniczona jest do kwoty odpowiadającej wartości stanu czynnego spadku, tj. w tym przypadku kwoty zera złotych, co odbiera tej decyzji jakikolwiek sens, czyniąc ją bezprzedmiotową. Jak zaś już wyżej zaznaczono, z odwołaniem się do stanowiska Sądu Najwyższego, bezprzedmiotowość decyzji czyni ją niezasadną.

W powyższej sytuacji, uznając odwołanie za trafne, w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji wyroku.